

Розділ 2. Теоретико-методологічні засади книгознавства, бібліотекознавства та архівознавства

(Part 2. Theoretical and methodological foundations of bibliography,
library science and archival science)

[https://doi.org/10.31516/2410-5333.065.05¹](https://doi.org/10.31516/2410-5333.065.05)

УДК 027.22(477):[001.102:172.15"364"

Т. В. Новальська

доктор історичних наук, професор, професор кафедри інформаційних технологій, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

novalska@meta.ua

<http://orcid.org/0000-0003-3093-3998>

Ю. І. Горбань

кандидат культурології, професор, професор кафедри інформаційних технологій, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

y.i.gorban@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-5837-4409>

Н. А. Бачинська

кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри інформаційних технологій, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

n.bachynska17@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-3912-7108>

Г. І. Пристай

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, доцент кафедри журналістики, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна

galuna1803@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1728-288X>

ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО СПРОТИВУ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ

У статті досліджено роль публічних бібліотек України як складової інформаційного спротиву російській агресії та їх внесок у зміцнення національної самосвідомості. На прикладі бібліотек окремих регіонів України здійснено аналіз їх роботи, а також представлено програми, що регулюють діяльність цих закладів. Доведено, що бібліотеки і надалі залишаються потужними осередками функціонування, збереження та популяризації знань та культури. Вони сприяють формуванню комфортного інформаційного простору, просуванню в суспільстві патріотичних цінностей. Результати цього дослідження можуть бути використані для підвищення ефективності роботи публічних бібліотек, зміцнення суспільної свідомості й підтримки

1 This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

національних інтересів, адже доведено, що вони мають великий потенціал у забезпеченні інформаційного спротиву російській агресії та відіграють важливу роль у підтримці духовних цінностей українського суспільства.

Ключові слова: *публічні бібліотеки, Україна, інноваційна діяльність бібліотек, інформаційний спротив, російська агресія, інформаційний простір, цифрова трансформація.*

T. Novalska

Doctor of Historical Sciences, Professor,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

Y. Horban

Candidate of Cultural Studies, Professor, Kyiv National University of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine

N. Bachynska

Candidate of Pedagogical Sciences, Professor,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

H. Prystai

Candidate of Sciences in Social Communications, Assistant Professor, Department
of Journalism, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk,
Ukraine

PUBLIC LIBRARIES IN UKRAINE AS A COMPONENT OF INFORMATIONAL RESISTANCE TO RUSSIAN AGGRESSION

The relevance of the study. Ukraine, facing the impact of Russian aggression, is confronted with the crucial task of ensuring informational resistance and strengthening national identity. The role of public libraries in this process is significant due to their potential as centers of knowledge and culture.

The purpose of this study is to investigate the role of public libraries in Ukraine as a component of informational resistance to Russian aggression and their contribution to the reinforcement of national consciousness.

The methodology. The article employs both quantitative and qualitative analyses of the role of public libraries using specific regions in Ukraine as examples, as well as an examination of programs regulating the activities of these institutions.

The results. The analysis revealed that public libraries in Ukraine play a substantial role in shaping the information space, promoting the strengthening of national identity, and supporting patriotic values.

The scientific novelty. This work sheds light on a pertinent topic that has not received adequate investigation, specifically the contribution of public libraries to shaping informational resistance in times of war.

The practical significance. The research findings can be utilized to enhance the effectiveness of public libraries, raise public awareness, and support national values.

Conclusions. Public libraries in Ukraine hold significant potential in providing informational resistance to Russian aggression and play a crucial role in strengthening national consciousness and supporting the spiritual values of Ukrainian society.

Keywords: *public libraries, Ukraine, innovative activities of libraries, information resistance, Russian aggression, information space, digital transformation.*

Актуальність теми дослідження. Вибір теми дослідження зумовлений особливим станом інформаційного простору в Україні. Перебуваючи під впливом російської агресії, країна переживає потребу в ефективних механізмах інформаційного протистояння. Публічні бібліотеки як ключові інституції культури та освіти постають потужним ресурсом для зміцнення національної ідентичності й інструментом протидії інформаційним викликам. У моменти кризових ситуацій і військової загрози вони є місцем дискусій, освіти та підтримки для громадян, сприяють формуванню стійкості та обороноздатності суспільства. У контексті глобальних геополітичних змін, де інформаційний простір стає полем бою, дослідження ролі бібліотек у формуванні інформаційного спротиву має важливе значення для розвитку стратегій національної безпеки та культуротворчих процесів. Подальше дослідження зазначеної теми сприятиме виявленню й використанню конкретних можливостей та інструментів для підвищення інформаційної грамотності й захисту від дезінформації громадян. У центрі уваги такого дослідження можуть бути інноваційні підходи до використання технологій, партнерства з іншими установами та мережами бібліотек, а також розвиток програм культурного й інформаційного обміну з міжнародними партнерами.

Постановка проблеми. В умовах інформаційної війни російські пропагандистські атаки спотворюють дійсність і можуть впливати на свідомість громадян, тому з'являється нагальна потреба в забезпеченні доступу до об'єктивної інформації, яка сприяє захисту суверенітету країни. Важливими практичними завданнями в цьому контексті є піднесення інформаційної грамотності серед населення, підвищення рівня доступу до правдивої інформації через бібліотеки, а також підтримка діалогу та обміну думками серед громадян. Значення розв'язання цієї проблеми полягає в зміцненні демократичних цінностей та забезпеченні інформаційної безпеки країни. Бібліотеки стають ключовими партнерами в цьому процесі, надаючи доступ до об'єктивної інформації та сприяючи розвитку критичного мислення в громадян.

Завдяки детальному аналізу ролі бібліотек в інформаційному просторі України ця стаття має на меті надихнути на подальший діалог, дослідження та дії, спрямовані на використання потенціалу цих установ як осередку правди, просвітництва й громадянської активності перед обличчям зовнішніх впливів і загрозою інформаційному суверенітету України. Дослідження прагне спровокувати критичні роздуми про ключову роль, яку можуть відігравати бібліотеки у вихованні поінформованої та пильної спільноти, здатної активно протистояти пропаганді, поширювати оснований на фактах дискурс і підтримувати принципи демократії та свободи вираження в

епoxy цифрових технологій. Важливим є також вироблення нових підходів та інноваційних стратегій, що використовуються бібліотеками для протидії дезінформації та маніпуляціям.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками публічні бібліотеки в Україні пройшли значні трансформаційні процеси, адаптуючись до сучасних викликів, зокрема російської агресії та інформаційної війни. Адже, як наголошують О. Клименко і О. Сокур (2023), саме захист українського інформаційного простору в умовах воєнного стану є пріоритетним завданням інформаційно-бібліотечної сфери України загалом.

Одним із ключових аспектів цих перетворень є зміна фокуса традиційних послуг бібліотек на посилення їх ролі як центрів інформаційного спротиву (Чістякова, 2023), де мешканці знаходять достовірну та об'єктивну інформацію про поточні події. Наприклад, бібліотеки почали активно впроваджувати цифрові технології та електронні ресурси для надання доступу до актуальної інформації про ситуацію в країні й світі (Вошенко та ін., 2023). Вони організують лекції, семінари та дискусії з експертами з метою освіти громадськості про методи боротьби з дезінформацією та маніпуляціями.

Крім того, Д. Дубов та ін. (2019) зазначають, що публічні бібліотеки стали партнерами для медіаорганізацій і громадських ініціатив у створенні й поширенні інформаційних матеріалів, спрямованих на протидію пропаганді та фейкам. Вони також активно співпрацюють із місцевими громадськими організаціями та активістами для підтримки критичного мислення й розвитку медіаграмотності серед населення.

У дослідженні М. Кривець (2021) «Роль публічних бібліотек у забезпеченні інформаційної безпеки та формуванні медійної грамотності особистості» вказується на те, що бібліотеки в Україні активно впроваджують інноваційні технології для посилення інформаційного протистояння та підтримки національної безпеки. Ці установи відіграють ключову роль у наданні українським громадянам достовірних знань, що надає змогу їм ухвалювати обґрунтовані рішення та протидіяти маніпуляціям через доступ до різноманітних джерел інформації.

Розвідка О. Симоненка (2023) висвітлює важливість формування інформаційного простору як одного з ключових аспектів протистояння російській агресії, де публічні бібліотеки можуть бути важливими партнерами в забезпеченні доступу громадян до об'єктивної інформації. Надаючи платформу для відкритого діалогу, публічні бібліотеки сприяють обговоренню історичної правди, протидіючи історичному ревізіонізму, який пропагує російська сторона.

Мета статті — розкрити напрями діяльності та визначити роль публічних бібліотек України як складової інформаційного спротиву російській агресії.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

- окреслити окремі втрати публічних бібліотек у регіонах, які піддавались російській агресії;
- визначити та охарактеризувати етапи інформаційного протистояння публічних бібліотек України російській агресії;
- розкрити виклики та можливості публічних бібліотек у протидії дезінформації та пропаганди;
- запропонувати шляхи реалізації традиційних та інноваційних заходів інформаційного опору російській агресії.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті російсько-української війни конфлікт виходить за межі військових зіткнень і тягнеться до боротьби між суспільствами. Мета агресора — не лише перемоги українські збройні сили; вона спрямована на знищення національної ідентичності України. Серед значних втрат цієї війни — культурні інституції, зокрема бібліотеки, які слугують важливими сховищами ідей та обміну знаннями. Так, до початку повномасштабної війни Україна мала мережу з 15 987 публічних бібліотек у містах та сільській місцевості включно (у цей розрахунок не входять такі регіони України, як Автономна Республіка Крим (АРК) із містом Севастополь та окуповані території Донецької та Луганської областей) (Лобода & Родіонова, 2022). Однак на початок липня 2023 р. ця кількість скоротилася до 12 тис. (В Україні 12 тис. публічних бібліотек, із яких лише 3–4 тис. активно діють — директорка УІК, 2023), причому активно діючих із них лише 3–4 тис. В. Здановська наголошує, що за час повномасштабного вторгнення українські публічні бібліотеки втратили понад 1,5 млн видань (В Україні за час війни зруйнували понад 130 бібліотек, майже 750 потребують ремонту — експерт, 2024).

Зазначимо, що на Чернігівщині повністю зруйновано або пошкоджено 26 бібліотек, серед яких Кіптівська публічна центральна бібліотека, Іванівська публічна бібліотека та головна будівля Чернігівської обласної бібліотеки для юнацтва (Крижева, 2022). Остання була центром культурного та інтелектуального життя міста, забезпечувала правову освіту молоді й пропонувала курси англійської мови, була технічно обладнана та проводила курси грамотності для літніх людей. Російські бомбардування завдали шкоди обом будівлям бібліотеки та призвели до серйозних пошкоджень колекцій, які становили понад 61 тис. одиниць. Завдяки співпраці персоналу бібліотеки з громадою установа змогла відкрити свої двері знову. Вцілілі колекції були переміщені в другу будівлю бібліотеки, поки перша проходила реконструкцію.

У Харківській області постраждали взагалі усі види бібліотек, а в самому Харкові сильно пошкоджені дві з найбільших бібліотек у Європі

(У Харкові через бомбардування росією постраждала одна з найбільших бібліотек Європи, 2022; Університетська бібліотека у центрі Харкова постраждала під час бомбардування, 2022) — це Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка (колекція налічує понад 7 млн одиниць 244 мовами) та Центральна наукова бібліотека (ЦНБ) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, чий фонд налічує понад 3,4 млн одиниць зберігання. Обидві бібліотеки представляють культурне надбання України, кожна містить понад 70 тис. рідкісних книг.

У період воєнного стану частина бібліотек працює в умовах еміграції. Так, співробітники Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки тимчасово перемістилися в м. Черкаси. Багато бібліотек евакуювалися з постраждалих регіонів, користувачі обслуговувалися через онлайн-сервіси. Хоча і немає конкретних даних про те, чи були напади на бібліотеки цілеспрямованими, але, зважаючи на ідеологічне наповнення війни та роль бібліотек у збереженні культурної та історичної спадщини, цілком справедливо припустити, що такі дії є умисними (Железняк, 2023). Це пояснюється тим, що бібліотеки містять беззаперечні докази, що спростовують логіку, якою користується російський уряд для легітимізації та виправдання своєї війни проти України. Їхні колекції доводять свідчення української історії та своєрідності українського характеру, відокремленого від російського. Знищення книг на тимчасово окупованих територіях України (Росіяни знищили майже всю українську літературу на окупованих територіях, 2023) підтверджують гіпотезу про те, що масштабні руйнування українських бібліотек ворожими військами — це не випадковість, а національно-культурний геноцид, мета якого — стерти історію України в усіх її можливих проявах та нагадуваннях. Зокрема, на постраждалих територіях — Суми, Чернігів, Харків, Донецьк, Луганськ і Мелітополь — основними цілями були україномовні книги та видання про пострадянську українську історію.

Від початку війни бібліотеки відігравали і продовжують відігравати незамінну роль у наданні достовірної та актуальної інформації мешканцям. Вони піклуються про потреби тих, хто став внутрішньо переміщеними особами внаслідок збройної російської агресії. Бібліотеки проводять заходи, які допомагають людям подолати психологічний стрес, спричинений війною, і використовують свої приміщення навіть для роздачі їжі та одягу. Наприклад, Черкаська ОУНБ імені Тараса Шевченка організувала конкурс малюнків для дітей із внутрішньо переміщених громад (Кравченко, 2022). Цей захід допоміг дітям подолати невизначеність та морально підтримав тих, чий батьки воюють на фронті. Деякі бібліотеки перетворились на волонтерські центри, їх співробітники відправляли книги в лікарні та надавали їх тим бібліотекам, які втратили свої фонди.

Публічні бібліотеки України та захисники бібліотечної справи по всьому світу зміцнили дружні зв'язки. Л. Дем'янюк (2023) наголошує на значущості міжнародного проєкту SUCHO — Saving Ukrainian Cultural Heritage Online (Збереження української культурної спадщини онлайн), що забезпечив 34 бібліотеки технологіями та інструментарієм діджиталізації для збереження предметів культурної спадщини, сприяв розвитку Національної цифрової бібліотеки України. Координаторами SUCHO стали Квінн Домбровські (Стенфордський університет), Анна Кіяс (Університет Тафтса) та Себастьян Майсторович (Австрійський центр цифрових гуманітарних наук та культурної спадщини). У надзвичайному вияві підтримки понад 600 тис. дитячих книг було надіслано українським біженцям у понад 25 країн світу (Дем'янюк, 2023). Публічна бібліотека імені Лесі Українки в Києві уклала партнерство з українцями, які живуть за кордоном, щоб відправляти книги по Європі та інших країнах для українських біженців (Дубенко, 2022).

Щодо основних векторів діяльності публічних бібліотек в Україні в контексті інформаційного протистояння російській агресії, то визначимо такі:

- набуття нових функцій центрів інформаційного спротиву, які активно впроваджують дистанційні сервіси та формують тематичні електронні ресурси для забезпечення віддаленого доступу користувачів до інформації;
- зростання протистояння в інформаційному просторі: публічні бібліотеки збільшили кількість заходів, спрямованих на підвищення інформаційної грамотності та розвитку критичного мислення серед населення;
- співпраця та обмін досвідом: бібліотеки розширили співпрацю з міжнародними організаціями та бібліотечними установами з інших країн, обмінюючись досвідом і найкращими практиками в контексті інформаційного спротиву російській агресії;
- акцентуація діяльності на збереженні та підтримці культурної спадщини, яка стала ще важливішою в контексті інформаційної війни й цілеспрямованих спроб руйнування української ідентичності.

На думку авторів, по мірі посилення інформаційного протистояння російській агресії та посилення роботи в усіх означених напрямках, публічні бібліотеки України стають стратегічно важливими учасниками оборони національного суверенітету держави.

Виклики та можливості в протидії російській дезінформації та пропаганді публічними бібліотеками зазначені в таблиці 1.

Табл. 1

Виклики та можливості публічних бібліотек у контексті боротьби з дезінформацією та пропагандою

ВИКЛИКИ	МОЖЛИВОСТІ
Поширення дезінформації Бібліотеки мають боротися із загрозою поширення неправдивої інформації та фейків серед користувачів	Інформаційна грамотність Бібліотеки мають можливість підвищувати інформаційну грамотність населення та навчати критичному мисленню
Технологічні виклики Удосконалення бібліотеками технологічної інфраструктури для гарантій безпеки та захисту персональних даних користувачів	Партнерство та співпраця Запровадження партнерських програм з місцевими органами влади, НПО та іншими установами може посилити зусилля в боротьбі з дезінформацією
Недостатність фінансування Обмежені фінансові ресурси можуть ускладнити розвиток бібліотечних програм і послуг у зоні конфлікту	Використання технологій Упровадження сучасних технологій, таких як цифрові ресурси та інтерактивні сервіси, може підвищити ефективність роботи бібліотек у протидії пропаганді

Узагальнення досвіду зарубіжних бібліотек щодо боротьби з викликами і загрозами гібридної війни дозволяє визначити не лише традиційні, а й інноваційні підходи:

1. Розробка програмних рішень на основі штучного інтелекту (ШІ), які автоматично виявляють і позначають потенційні дезінформаційні матеріали, що надходять до бібліотек.

2. Створення віртуальних середовищ, де користувачі можуть вчитися розпізнавати дезінформацію та аналізувати інформацію через інтерактивні симуляції.

3. Використання технології блокчейну для створення децентралізованих систем підтвердження автентичності джерел інформації в публічних бібліотеках.

Реалізація цих інноваційних заходів може здійснюватись завдяки співпраці з компаніями, які спеціалізуються на розробці технологій ШІ. Доречним буде встановлення спеціалізованих програм або вебзастосунків, які автоматично аналізують та оцінюють інформацію щодо можливої дезінформації. Також нагальним є проведення навчання працівників бібліотек із використання цих інструментів для ефективнішої фільтрації та розпізнавання неправдивої інформації.

Вплив публічних бібліотек може оцінюватися як «високий» у зв'язку з такими факторами:

- *Збереження культурної спадщини*: бібліотеки зберігають унікальні історичні документи, артефакти та рукописи, які відображають національну ідентичність (виставки автентичних джерел, документів про історичні події і непересічних особистостей допомагають громадянам пізнати та підтримувати свою культурну спадщину);
- *Організація культурних заходів та виставок*: публічні бібліотеки активізують проведення лекцій, виставок, дискусій та інших заходів, які сприяють розумінню та підтримці національної ідентичності (виставки національних мистецьких творів або обговорення книг, що відображають історію країни, об'єднують громадськість, зміцнюють почуття єдності);
- *Електронні та онлайн-ресурси*: бібліотеки надають доступ до цифрових архівів, мультимедійних матеріалів та онлайн-ресурсів, що сприяє поширенню національної культури та історії (електронні каталоги і фонди надають змогу громадянам вивчати національну спадщину та відчувати себе частиною великої міжнародної спільноти).

Тематичні дослідження в українських бібліотеках сприяють підтримці зусиль інформаційного опору російській агресії та в процесі збирання і аналізування інформації для розуміння та протидії дезінформації. Для цього тут створюються спеціальні центри документації з метою аналізу й збереження матеріалів про дезінформацію та пропаганду, які стосуються ситуації з Росією. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського вже створила центр документації «Інформаційний опір агресії» для аналізу та відстеження дезінформації. Додатково бібліотеки можуть проводити навчальні заходи для громадян із питань медіаграмотності та виявлення дезінформації. Наприклад, обласна бібліотека у Львові проводить вебінари з критичного аналізу інформації, спрямовані на підвищення усвідомленості громадянами форм існування дезінформації, включаючи теми, пов'язані з російською пропагандою. Ці заходи допомагають людям розпізнавати маніпуляції та критично оцінювати інформацію, надають впевненості у власних здібностях відрізнати правдиву інформацію від дезінформації, підвищити загальний рівень медіаграмотності населення країни, передусім молоді.

Висновки. Діяльність публічних бібліотек України в інформаційному протистоянні російській агресії є життєво важливою та багатогранною. Ці інституції слугують центрами знань, культури й залученості громади до суспільного життя, надають користувачам доступ до вірогідної інформації, сприяють формуванню критичного мислення та збереженню української ідентичності.

З огляду на війну з Росією українські публічні бібліотеки стали ключовими гравцями в інформаційній війні, охороняючи культурну спадщину країни, сприяючи незалежному мисленню та протидіючи пропаганді. Надаючи

вільний доступ до широкого кола ресурсів — від книг і періодичних видань до цифрових архівів і освітніх програм, бібліотеки сприяють поширенню правдивої інформації та борються з фейковими новинами й іншими про-
вами дезінформації.

Висновки, сформульовані в результаті вивчення ролі публічних бібліотек в зусиллях України щодо реалізації активного інформаційного опору, підкреслюють необхідність подальшої підтримки та розвитку цих установ. Зокрема, нині є важливим пошук зарубіжних партнерів та грантових проєктів, які дозволять збільшити обсяги фінансування щодо формування спеціалізованих бібліотечних колекцій, пов'язаних з українською історією, культурою та національною безпекою. Крім того, посилення співпраці між бібліотеками та організаціями громадянського суспільства може підвищити ефективність ініціатив, спрямованих на протидію дезінформації й просування медіаграмотності серед населення. Працюючи разом над проєктами, які підвищують обізнаність про важливість критичного мислення та цифрової грамотності, бібліотеки посилюють свій вплив і охоплюють дедалі ширшу аудиторію.

Значущість цієї роботи виходить за межі теоретичних міркувань і має практичне значення для стійкості українського суспільства перед обличчям російської агресії. Визначи ключову роль, яку публічні бібліотеки відіграють у формуванні суспільного дискурсу, сприянні демократичним цінностям і підтримці цілей національної безпеки, політики повинні визначити пріоритетність інвестицій у ці установи як частину комплексної стратегії зміцнення захисту України від гібридних загроз.

Підсумовуючи варто наголосити, що вагомий внесок українських публічних бібліотек у зусилля інформаційного опору країни підкреслює їх незамінну роль у захисті правди, просуванні незалежної думки та збереженні національної ідентичності.

Перспективи подальших досліджень публічних бібліотек України як складової інформаційного спротиву російській агресії мають широкий спектр розвитку, але акцентуємо саме на інноваційних і нестандартних підходах:

Аналіз використання ШІ. Вивчення можливостей ШІ в бібліотечних процесах для автоматизації аналізу та виявлення дезінформації в російських джерелах.

Створення цифрових платформ для моніторингу пропаганди. Розробка цифрових інструментів і платформ для спостереження та викриття російської пропаганди в онлайн-середовищі.

Використання технології блокчейн. Дослідження можливостей упродовження технології блокчейн для забезпечення безпеки та достовірності інформації, яка поширюється через бібліотечні ресурси.

Психологічний аналіз впливу дезінформації. Дослідження психологічних аспектів впливу російської дезінформації на інформаційний простір та розробка стратегій протидії.

Створення геополітичних інформаційних моделей. Розробка геополітичних інформаційних моделей для аналізу та передбачення потенційних дезінформаційних кампаній та способів їх протидії.

Список посилань

- В Україні 12 тис. публічних бібліотек, із яких лише 3–4 тис. активно діють — директорка УІК. (2023, Травня 25). *Интерфакс-Україна*. <https://interfax.com.ua/news/general/912459.html>
- В Україні за час війни зруйнували понад 130 бібліотек, майже 750 потребують ремонту — експерт. (2024, Лютого 22). *Укрінформ*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3830429-v-ukraini-za-cas-vijni-zrujnuvali-ponad-130-bibliotek-majze-750-potrebut-remontu-ekspert.html>
- Вощенко, О. І., Гарагуля, С. С., Дем'янюк, Л. М., Закірова, С. Г., Коновал, Л. В., Лобузін, К. В., Половинчак, Ю. М., Самохіна, Н. Ф., Симоненко, Т. В., & Удовик, В. М. (2023). Цифрові бібліотечні продукти і послуги в інформаційному забезпеченні державного розвитку. *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського*. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004853.pdf
- Дем'янюк, Л. (2023). Ініціативи міжнародних організацій на підтримку бібліотечно-інформаційного комплексу України. *Бібліотечний вісник*, 2, 102–113. <https://doi.org/10.15407/bv2023.02.102>
- Дубенко, Л. (2022). Українські бібліотеки безкоштовно надсилають книги біженцям за кордон. *Kyiv Post*. <https://www.kyivpost.com/uk/post/4424>
- Дубов, Д. В., Корецька, І. О., Баровська, А. В., Гнатюк, С. Л., Ожеван, М. А., Ісакова, Т. О., Черненко, Т. В., Ковальова, О., Яковлев, М. В., Шулімов, С. Ф., & Суслов, А. І. (2019). Фейки, пропаганда, дезінформація та виборчий процес: як нам захистити демократичні практики? *Сталь*. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a48cdda6-3710-4d9f-bf99-cbd52b83548d/content>
- Железняк, М. Г. (2023). Російсько-Українська Війна: біографічний дискурс Героїв України. *Проблеми всесвітньої історії*, 4 (24), 193–203. <http://doi.org/10.46869/2707-6776-2023-24-8>
- Клименко, О., & Сокур, О. (2023). Українська наука на шляху до європейського та світового інформаційного простору. *Бібліотечний вісник*, 2, 89–92. http://bv.nbuv.gov.ua/doc/bv_2023_2_9
- Кравченко, С. (2022). Війну, а не квіти малюють діти. *Публічна бібліотека територіальної громади. Блог Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого*. <https://oth.nlu.org.ua/?p=6648>
- Кривець, М. (2021). Роль публічних бібліотек у забезпеченні інформаційної безпеки та формуванні медійної грамотності особистості.

- Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 4, 68–75. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2021.249326>
- Крижева, Т. (2022). Майже 42 мільйони гривень збитків: як постраждали бібліотеки на Чернігівщині від російського вторгнення. *Суспільне Новини*. <https://suspilne.media/287238-majze-42-miljoni-griven-zbitkiv-ak-postrazdali-biblioteki-na-cernigivsini-vid-rosijskogo-vtorgnenna/>
- Лобода, С. М., & Родіонова, О. В. (2022). *Книгорозповсюдження та виставкова діяльність: методичні вказівки до практичних робіт*. Національний авіаційний університет.
- Росіяни знищили майже всю українську літературу на окупованих територіях. (2023). *Норун.info*. <https://horun.info/news/rosiyany-znyshhyly-majzhevysyu-ukrayinsku-literaturu-na-okupovanyh-terytoriyah/>
- Симоненко, О. В. (2023). Політико-комунікативна практика бібліотек в умовах поширення цифрових технологій. В *Проблеми інформаційно-правової трансформації в Україні, Збірник матеріалів науково-практичної конференції (Вінниця, 15 червня 2023 р.)*. Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України, Т. 1. <http://93.183.203.244:80/xmlui/handle/123456789/11811>
- У Харкові через бомбардування росією постраждала одна з найбільших бібліотек Європи. (2022). *Культура. Район*. <https://kultura.rayon.in.ua/news/497051-u-kharkovi-cherez-bombarduvannya-rf-postrazhdala-odna-z-naubilshikh-bibliotek-evropi>
- Університетська бібліотека у центрі Харкова постраждала під час бомбардування. (2022). *KharkivToday*. <https://2day.kh.ua/ua/kharkow/universitytska-biblioteka-u-tsentri-kharkova-postrazhdala-pid-chas-bombarduvannya-foto>
- Чістякова, І. М. (2023). Роль ООН у сучасній геополітиці. В *Людина, культура, техніка в новому тисячолітті, XXIV Міжнародна науково-практична конференція (Харків, 30 травня 2023 року)*. Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». <https://zenodo.org/records/8066605>

References

- Chistiakova, I. M. (2023). The role of the UN in modern geopolitics. In *Man, culture, technology in the new millennium. XXIV International Scientific and Practical Conference (Kharkiv, May 30, 2023)*, 132–135. National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”. <https://zenodo.org/records/8066605>. [In Ukrainian].
- Demianiuk, L. (2023). Initiatives of international organizations to support the library and information complex of Ukraine. *Bibliotechnyi visnyk*, 2, 102–113. <https://doi.org/10.15407/bv2023.02.102>. [In Ukrainian].
- Dubenko, L. (2022, July 13). Ukrainian libraries send books to refugees abroad for free. *Kyiv Post*. <https://www.kyivpost.com/uk/post/4424>. [In Ukrainian].
- Dubov, D. V., Koretska, I. O., Barovska, A. V., Hnatiuk, S. L., Ozhevan, M. A., Isakova, T. O., Chernenko, T. V., Kovalova, O., Yakovliev, M. V., Shulimov,

- S. F., & Suslov, A. I. (2019). Fakes, propaganda, disinformation and the electoral process: how do we protect democratic practices? *Steel*. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a48cdda6-3710-4d9f-bf99-cbd52b83548d/content>. [In Ukrainian].
- In Kharkiv, one of the largest libraries in Europe was damaged by the Russian bombing. (2022, March 13). *Kultura. Raion*. <https://kultura.rayon.in.ua/news/497051-u-kharkovi-cherez-bombarduvannya-rf-postrazhdala-odna-z-naybilshikh-bibliotek-evropi>. [In Ukrainian].
- In Ukraine during the war, more than 130 libraries were destroyed, almost 750 are in need of repair — expert. (2024, February 22). *Ukrinform*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3830429-v-ukraini-za-cas-vijni-zrujnuvali-ponad-130-bibliotek-majze-750-potrebuut-remontu-ekspert.html>. [In Ukrainian].
- Klymenko, O., & Sokur, O. (2023). Ukrainian science on the way to the European and world information space. *Bibliotechnyi visnyk*, 2, 89–92. http://bv.nbu.gov.ua/doc/bv_2023_2_9. [In Ukrainian].
- Kravchenko, S. (2022, October 17). Children draw war, not flowers. Public library of the territorial community. *Publichna biblioteka terytorialnoi hromady. Bloh Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. Yaroslava Mudroho*. <https://oth.nlu.org.ua/?p=6648>. [In Ukrainian].
- Kryvets, M. (2021). The role of public libraries in ensuring information security and forming media literacy of the individual. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 4, 68–75. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2021.249326>. [In Ukrainian].
- Kryzheva, T. (2022, September 30). Almost 42 million hryvnias in damages: how libraries in the Chernihiv region suffered from the Russian invasion. *Suspilne Novyny*. <https://suspilne.media/287238-majze-42-miljoni-griven-zbitkiv-ak-postrazhdali-biblioteki-na-cernigivisini-vid-rosijskogo-vtorgnenna/>. [In Ukrainian].
- Loboda, S. M., & Rodionova, O. V. (2022). *Book distribution and exhibition activities: methodical instructions for practical works*. National Aviation University. [In Ukrainian].
- Symonenko, O. V. (2023). Political and communicative practice of libraries in the conditions of the digital technologies spreading. In *Problems of information and legal provision of decentralization of state power and digital transformation in Ukraine. Collection of materials of the scientific and practical conference (Vinnytsia, June 15, 2023)*, Vol. 1, 45–51. Institute of Information, Security and Law of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. <http://93.183.203.244:80/xmlui/handle/123456789/11811>. [In Ukrainian].
- The Russians destroyed almost all Ukrainian literature in the occupied territories. (2023, December 10). *Horyn.info*. <https://horyn.info/news/rosiany-znyshhyly-majzhe-vsyu-ukrayinsku-literaturu-na-okupovanyh-terytoriyah/>. [In Ukrainian].
- The university library in the center of Kharkiv was damaged during the bombing. (2022, March 3). *KharkivToday*. <https://2day.kh.ua/ua/kharkow/universytetska>

biblioteka-u-tsentri-kharkova-postrazhdala-pid-chas-bombarduvannya-foto. [In Ukrainian].

There are 12,000 public libraries in Ukraine, of which only 3,000–4,000 are actively operating — the director of the UIC. (2023, May 25). *Interfax-Ukraine*. <https://interfax.com.ua/news/general/912459.html>. [In Ukrainian].

Voshchenko, O. I., Harahulia, S. S., Demianiuk, L. M., Zakirova, S. G., Konoval, L. V., Lobuzina, K. V., Polovynchak, Yu. M., Samokhina, N. F., Symonenko, T. V., & Udovik, V. M. (2023). Digital library products and services in the information provision of state development. *V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine*. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004853.pdf. [In Ukrainian].

Zhelezniak, M. H. (2023). Russian-Ukrainian War: biographical discourse of the Heroes of Ukraine. *Problemy vsesvitnoi istorii*, 4 (24), 193–203. <http://doi.org/10.46869/2707-6776-2023-24-8>. [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 07.03.2024